

Universitätsbibliothek Wuppertal

Omnia Divini Platonis Opera

Plato

Basileae, 1551

Laches vel de fortitudine

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-245](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-245)

rem magnanimitatemq; nobis ingenuisse: ut auriga noster pudore quodã quasi freno, affectus nostros uelut equos à turpibus licet suauibus cohiberet: magnanimitatis uero calcaribus ad honesta quamuis ardua simularet. Siquidẽ malus quidam demon ad turpia lenocinijs allicit uoluptatis: ab honestis amaritudine doloris absterret. Quãobrem & temperantia pudoris usa frenis, efficit ut à turpibus inuita uoluptate semper abstineamus: & fortitudo magnanimitatis freta calcaribus, dat operã ut ad honestã uiriliter contendamus, spreta difficultatis dolorisq; formidine. Et quanto difficilius est dolores superare, quã à uoluptatibus abstinere: tanto forsitan alicui uideri posset fortitudinem temperantia anteponebam. Deniq; temperantia quidem facit ne ex homine precipitemur in bruta: fortitudo uero præter id, ut etiam quodãmodo transferamur in deum omnia superantẽ. Ob hanc præcipue uirtutẽ omnis antiquitas Hercule in deorũ retulit numerũ: Herculem, inquã, dum terra uictor coelestes scanderet gradus, ita clamantẽ: *Ite nunc fortes ubi celsa magni Ducit exempli uia: cur inertes Terga nudatis: superata tellus Sidera donat.*

LACHES PLATONIS VEL DE FOR-
TITVDINE, TRANSLATVS A MARSILIO FICINO Florentino, ad Petrum Medicem uirum clarissimum.

LYSIMACHVS, MELESIAS, NICIAS, LACHES, FILII NICIAE ET LACHETIS, SOCRATES.

Occasio dialogi à fortitudine

IRVM spectastis armis dimicantẽ ò Nicia atq; Laches: quam uero ob causam spectare hunc nobiscum unã ego & Melesias hic uos iussimus, hic quidem minime declarauimus. Nunc autem aperiemus: nam libere uobiscum loquendum existimamus. Sunt enim nõnulli qui hæc derident: ac si quis eis consulat, sententiam suam non exprimunt: sed illud quo de consultatur, simul & consultantis mentem tenere se putantes, alia præter ea quæ sentiunt, proferunt. Cum autem uos arbitremur & ad intelligẽdum sufficere, & quæ cognoscitis simpliciter explicare, socios ad eorum quæ referemus deliberationem asciumus. Est autem quo de altius sum exorsus, eiusmodi. Hi nobis filij sunt, hic quidem huius filius, auito nomine Thucydides nuncupatus: meus item alter, aui similiter nomen seruans: nam Aristidem nominamus. Videturq; nobis quã diligentissima horum cura suscipienda, neq; agendum putamus quod multi solent, qui filios suos cum primum adoleuerint pro sua sinũt libidine uiuere, immo uero tunc studium diligentius adhibendũ. Cum itaq; esse uobis filios uideamus, iudicauimus uos præ cæteris cogitasse, qua ratione educãdi sint ut optimi fiãt. quod si non multum animaduertistis, in præsentia admonemus uos id negligere nõ debere, exhortamurq; ut unã nobiscũ de filiorũ educatione deliberetis. Quam uero ob causam nobis hæc uideant ò Nicia atq; Laches, audire decet, quãuis paulo prolixiora sint, quæ sequuntur. Discumbimus enim unã eodemq; conuiuio ego & Melesias hic, atq; hi nobiscum adolescẽtuli. Vnde quemadmodũ in principio sermonis significauimus, libere uobiscũ audacterq; loqui licet. Sanẽ uterq; nostrũ multa potest patris sui præclara tum pace, tum bello gesta narrare, quib. illi uel reipub. suæ, uel socijs profuerũt, à nobis uero gesta referre nulla possumus. Quare & horũ nos pudet, eaq; damnamus, & patrum negligentiam sepe culpamus, quod nos postquam adoleuimus, in mollicie quadam & delicijs uiuere permiserunt, rebus aliorũ interim intẽti. Eademq; adolescẽtibus his ostendentes, edicimus, si seipos neglexerint, nostraq; præcepta contempserint, ignobiles eos futuros: si autem curauerint, fortẽ dignos auitis nominibus euafuros. Ipsi uero parituros se nobis respondent. Nobis autem de hoc inuicem consultantibus qua disciplina uel consuetudine potissimũ optimi fieri possunt, exposuit quispiam operæ precium esse ut armis dimicare perdiscant, laudauitq; istum quẽ uos modo certantẽ spectastis, & contueri iussit. Optimum itaq; fore putauimus, ut & nos ad hoc spectaculũ ueniremus, & uos unã conuocaremus, tum ad spectandũ, tum etiam si uultis de adolescentulorum educatione cõmuni consilio deliberandum. Hæc sunt quæ conferre uobiscum cupiebamus. Vestra nunc interest, tam de hac re discenda sit necne consulere, quã de alijs siquam disciplinam uel studium adolefcentis laude dignum habetis: tum de consilio quid facturi sitis, prædicere. NIC. Sententiam profecto uestram ò Lysimache & Melesia probo, & uobiscum unã inuestigare para-

tus sum, similiterq; affectum hunc Lachetem existimo. L A C. Recte putas ô Nicia: profecto enim quod paulo ante referebat Lysimachus de suo & Melesiae patre, quam aptissime dictum uideretur aduersus illos, & nos, & omnes quicumq; ciuilia tractant: nam, quod querebatur Lysimachus, illi tam filios quam cetera domestica negligunt. In his itaq; probe Lysimache loqueris. Quod autem nos ad consultandum de adolescentum institutione accersis, Socratem autem istum non inuitas, admiror: primo quidem conciuē, deinde in eo crebro, quod uel disciplinam, uel studium iuuenū liberale, quale tu requiris, habet, occupatum. L Y S. Quid ais Laches, Socrates hic talia unquam curauit? L A C. Et maxime quidem Lysimache. N I C. Ego quoq; huius rei non deterior quam Laches testis esse possum. Nuper enim hospite ad me deduxit erudiendi filij gratia Agathoclis discipulum Damonem, musicae praeceptorem, urbanum quidem uirum praeter ceteris, atq; peritum non in musica solum, sed etiam in ceteris facultatibus, quibus certe dignus fit ut eius disciplinae consuetudineq; adolescentes huiusmodi committantur. L Y S. Haud amplius ô Socrates, Niciaq; & Laches, ego atq; aequales mei, iuniores cognoscimus, utpote qui nos domi ob aetatem plurimum continemus. Verum si quid boni, ô Sophronisci filii, conciuui huic tuo consulere potes, consule. Decet enim: nam paternus nobis es amicus. Semper enim ego ac pater tuus familiares amiciq; fuimus, ac ille uita prius decessit, quam ulla inter nos similtas exoriretur. Mihi quoq; quodammodo aures adhuc Socratis nomē circumsonat, quod hi pueri domi altercantes inuicem frequenter usurpant, celebrantq; summopere, quos ego nondum percontatus sum utrū Socratem Sophronisci filium dicant, an alium. Sed ô pueri dicite mihi, hic ne Socrates ille, quem adeo frequenter commemorare soletis? P V E. Iste proculdubio pater. L Y S. Bene quidem per lunonem ô Socrates, quod patrem tuum imitando attollis uirorū optimū, & quod nobis propria tua erūt tibiq; nostra. L A C. Ne uirum hunc dimittas Lysimache: nam ego alibi ipsum quoq; animaduerti, non erga patrem tantum, uerum etiā erga patriā mirum in modum officiosum. Porro in ipsa apud Delum fuga, mecū unā pedem retulit. Idq; ratum habeas uelim, quod si ceteri similiter se gessissent, haud tantam perpessa fuisset ciuitas nostra ruina. L Y S. Optima haec laus est ô Socrates, quae tibi nunc à uiris fidedignis tribuitur, qui in iisdem laudandi & ipsi sunt, in quibus te laudant. Scito igitur me tua existimatione laetari, tibiq; summa beneuolentia esse deuinctū existimato. Oportet ergo te primū ad nos accedere, domesticosq; ut decet censesere. Quare posthac postquam nos inuicem agnouimus, ne aliter facias, imō beneuolentia quadam domestica complectaris & nos & hos iuniores, ut mutua inter nos amicitia utrinq; seruetur. haec sane & tu facies, & nos deinceps iterum in memoriā reuocabimus. Ad id autē quod inquirere coepimus, quid dicitis? num conducere putatis adolescentibus ut armis pugnare perdiscant? S O C. Conabor equidem ô Lysimache, si quid potero de his consulere, & quae postulas omnia facere: uerum par esse mihi uidetur, ut quū & iunior his, & ad haec imperitior ipse sim, audiam primo quid ipsi sentiāt, discamq; ac si quid praeter illorum sententias habuero, tunc demum tibi hisq; aperiam. Ac cur non ipse prior ô Nicia loqueris? N I C. Nihil prohibet Socrates. Videtur mihi peritia haec passim prodesse iuuenibus, neq; in his immorandum, quibus iuuenes ocium nacti sese dare consueuerūt, sed eam facultatē comparare praestat, per quam habitus corporis robustus acquirat. Nulla enim alia exercitatione inferior haec est, aut minus laboriosa. Decet praeterea liberū hominē maxime exercitatio talis & equestris peritia. Nam in eo certamine cuius nos athlete sumus, & in his quorum nobis est certamen propositū, hi soli decertant, qui in eiusmodi belli instrumentis se exercēt. Conferet quinetiam peritia haec in ipsa pugna, quoties in acie ordineq; certandū. Maxime uero tunc proderit, cum acies dissoluentur, & singulari certamine oportebit uel insequi repugnantem, uel inuadentē repellere. Nunq; sane qui hac facultate instructus est, uni succumbet, forte uero nec etiam pluribus, imō hac passim exuperabit. Praeterea alterius cuiusdam praeclearae disciplinae facultas haec desiderium affert. Quilibet enim cum didicerit armis pugnare, disciplinā circa ordinandas acies, quae statim sequitur, affectabit: haec autē assequutus, & circa haec cupiditate gloriae inflammatus, ad exercitus praefecturā se conferet, ac summam ad omnia quae circa haec uersantur instituta studiaq; praecleara & cognitu usq; digna, sese prima illa ducente couertet. Adhuc ciemus item quiddam non contemnendū, quod unūquemq; in praelio audentiorē fortiorē remq;

Pueros discere debere armorū disciplinam.

remque mirum in modum hæc facultas redderet. Neque illud insuper reticendum, quamuis letus uideri possit, quod & aptior em ibi uirum efficiet, ubi maxime aptum promptumque conspici oportet. Ibidem certe ob ipsam dexteritatem hostibus terribilior apparebit. Mihi itaque o Lysimache & operæ precium esse uidetur, ut hæc adulescentes percipiant: & quam ob causam ita putem, exposui. Veruntamen libenter audirem, si quid præter hæc Laches uelit afferre.

Deprimuntur
rationibus
armorum
disciplina

L A C. Absurdus profecto sermo existimare o Nicias, si quis aliquam disciplinam diceret minime comparandam. Præstare enim uidetur scire omnia. Enimvero facultas hæc circa arma, si disciplina quædam est ut ferunt qui eam docent, & talis præterea qualem Nicias prædicat, discenda est. Sin autem disciplina non est, sed nos decipiunt qui hanc pollicentur, uel disciplina est quidem, sed haud multi precij, quid hanc discere necesse est? Hæc ut dicam ex eo fit, quod ut reor, si alicuius hæc esset precij, nunquam Lacedæmonios latuisset, quibus nihil aliud curæ est in omni uita, quam ita se in omnibus comparare, ut bello cæteros omnes exuperent. Quæ res si forte illos latet, non tamen latuisset huius rei magistros, quod & Spartani armis summopere studeant, & quod qui propter artem in precio sit, & apud illos, & apud alios pecunias facile cumulet, sic quemadmodum tragœdiarum poeta apud nos honoratus. Nempe qui tragœdijs confidit suis, haud fors Atticam oberrat, per urbes alias ostentans, sed statim huc aduertat, & sua non ab re ipsius uiris ostendit. Eos uero qui in armorum exercitatione uersantur, uideo Lacedæmonem putare quasi quoddam inaccessible templum, neque summo etiam pede ascendere unquam audere. Imò circumoberrant, & apud alios se potius iactant, præcipue inter illos, qui & ipsi se alijs multis in re militari inferiores esse confitentur. Præterea non paucis o Lysimache generis huius hominibus interfui dimicantibus, & quales sint noui. Quanquam apud sese unicuique rem coniectare licet. Quasi enim dedita opera nullus unquam in bello illustri euasit eorum qui his ludis incubuerunt.

Stefileus
gladiator

Quamuis in cæteris omnibus proficiant maxime, qui se frequenter exercet, soli tamen hi præter cæteros ad hoc uoti impotes sunt, usque adeo infortunati uidentur. Etenim Stefileum hunc, quem uos mecum tanta in turba sese ostentantem contemplati estis, & mira nimium profitentem, alibi quandoque inspexi certius reuera seipsum haud sponte intuentibus demonstrantem. Naui enim in qua uehebatur, oneraria quandam aggrediente, falce cuspidata pugnat, maxima quidem, maximus & ipse. Reliqua quidem uiri huius gesta haud digna auditu sunt, hoc tamen non est silentio prætereundum, quid contigerit ex tam miro uiri huius machinamento, qui telo falcem addidit. Eo siquidem dimicante falx se nauis fulcimentis implicuit. Trahebat autem Stefileus ut explicaret, neque poterat: nauis autem transibat, interea nauem cursu comitabatur hastam tenens: cum uero nauis nauem iam transiret, & is hastam tenens attraheretur, ad extremum teli manu deuenit. Risus ergo ac strepitus oneraria in nauis concitus ob Stefilei habitum, & ob id insuper quia lapide iuxta pedes eius in tabulatum iacto, quidam coegit ut hastam dimitteret. Tunc sane & illi qui triremi uehebantur haud ulterius risum continere potuerunt, cum cuspidatam illam falcem nauis suspensam intuerent. Forte alicuius hæc precij sunt, ut Nicias asserit, ueruntamen ea quibus interfui talia fuere. Quamobrem ut iam a principio dixi, siue disciplina hæc est, parum prodest: siue non est, sed simulant qui hanc profitentur, haud res studio digna uidetur. ita sane arbitrator, si quis timidus facultatem hanc sequatur, audacior em ob hanc effectum, clariorem fore quam fuerit. Sin autem fortis quispiam eam sectetur, obseruatum ab omnibus si parum quid aberret, magnas calumnias subiturum. Inuidiosa namque scientiæ huius professio. quocirca nisi uirtute mirum in modum cæteris præstet, qui hæc sibi scientiam uindicat, uitare non poterit quin ridiculus habeatur. Eiusmodi uidetur mihi Lysimache huius disciplinæ studium. Oportet autem ut ab initio dicebam, summopere hunc Socratem obsecrare, ut circa propositam questionem pro sua ipse sententia consulat. L Y S. Rogo equidem Socrates. Nam arbitri cuiusdam sententiam consultatio hæc desiderat: si enim hi inuicem conuenissent, minus eiusmodi consultatione esset opus nunc: postquam uero Laches, ut cernis, & Nicias dissident, præstat audire nunc cuius ipse sententiæ potius suffrageris. S O C. Quid uero Lysimache? hisce tu adhærebis si plures nostrum laudabunt? L Y S. Quidnam aliud quis agat o Socrates? S O C. Nunquid & tu Melesia similiter faceres? Ac si de exercitatione filij consultares, num pluribus nostrum fidem præstares, an potius illi qui sub perito exercitandi magistro didicisset, seque exercuisset? M E L. Illi merito

rito Socrates. S O C. Ipsi itaq; maiorem fidem adhiberes uni, quam nobis quatuor. MEL.
 Forſitan. S O C. Scientia enim, nō multitudīne iudicare quod recte est iudicandum oportet. MEL. Proculdubio. S O C. Nōne id in primis considerandum est, si quis inter nos peritus ea in re sit qua de nunc deliberamus? an nō? & si quis talis inueniatur ei credendum sententia cæterorum postposita? Si nullus, alius quidam nobis inuestigāndus? An exigua quadam de re nunc uos periclitare cenſetis tu & Lyſimachus, potius quam de ueſtrarum poſſeſſionum omnīū precioſiſſima? Filijs namq; bene male ue inſtitutis uniuersa domus paterna eodem modo gubernabitur, quo & filij affecti ſunt. MEL. Vera loqueris. S O C. Diligenter igitur huic rei inuigilandum. MEL. Valde. S O C. Quonam igitur pacto quod modo dicebam conſiderauiffemus, si inuenire propositum fuiſſet quis noſtrum ſit certan- do maxime artiſicioſus? Nōne eum perſcrutati eſſemus qui & didicit & exercuit? cuiq; uidelicet idonei huius rei præceptores extiterunt? MEL. Ita equidem arbitror. S O C. An non prius etiā quid illud ſit, cuius præceptores indagaremus? MEL. Qui iſtuc aſ? S O C. Sic clariſſe forte percipies: nō uidetur inter nos principio conſtituiſſe quid illud ſit de quo quærimus, quis noſtrū in eo maxime præſtet, & huius gratia præceptores habuerit, quis non. NIC. Nōne quærebamus ō Socrates, utrum oporteat diſcere adoleſcentes armis di- micare, necne? S O C. Ita prorsus ō Nicias, ſed cum de oculorū medela quærit aliquis adhi- benda ne ſit, an non, tunc de medela putas, an de oculis conſultari? NIC. De oculis. S O C. Et quando quæritur utrum frenum equo adhibendum necne, & quando, tunc nō de fre- no, ſed equo potius conſultatur? NIC. Verum. S O C. Ut aut paucis comprehendam, quo- ties quis aliquid alicuius gratia quærit, de illo ipſo conſultatio eſt, cuius gratia aliud qua- ritur, non de eo quod quæritur alterius gratia. NIC. Neceſſe eſt. S O C. Oportet itaq; con- ſultorem examinare, utrum ad eam rem curandā peritus ſit, cuius gratia in præſentia deli- beramus. NIC. Omnino. S O C. An non dictum eſt de diſciplinā perquiri adoleſcentum animi gratia? NIC. Dictum. S O C. Ergo num quis noſtrum curandorum animorum arte polleat, ualeatq; eos ſufficienter excolere, & præceptores eruditos habuerit, inquirēdum eſt. NIC. Nunquam ne uidiffi ō Socrates quosdam ſine præceptoribus in re quadam pe- ritiores quam præceptoribus adhibitis euafiſſe? S O C. Vidi equidem Laches, quibus ipſe tamen non crederes ſi ſe optimos artiſices prædicarent, niſi opus aliquod artis illorum re- cte conſtructum & unum & plura monſtrauerint. NIC. Verum eſt quod dicis. S O C. Nos itaq; decet ō Laches & Nicias, poſtquam Lyſimachus atq; Meleſias ad conſultandum de filijs conuocarunt, cupientes optimos illorū animos effici, ſi præceptores nos habuiſſe fa- temur, eos oſtendere qui & ipſi primum optimi fuerint, & multorum adoleſcentum ani- mos erudiuerint, poſtea nos quoq; docuerint. Vel ſiquis noſtrum præceptorem habuiſſe neget, opera ſua monſtrare debet, in mediūq; afferre quinam Athenienſium, uel hoſpi- tum, aut ſerui, aut liberi, diligentia ipſorum abſq; controuerſia boni euafiſſent. Sin autem neutrum oſtendere poſſumus, ut alios conſultores adeant, iubere debemus, neq; in ami- corum filijs deprauandis id ſubire periculū, quo apud adoleſcentū domeſticos accuſatio- nem maximam mereamur. Equidem ō Lyſimache atq; Meleſia de me ipſo in primis aſſe- ro, nullum hac de re mihi magiſtrum extitiſſe: quanquā à tenera ætate ſemper rem hanc affectaui. Veruntamen Sophiſtis mercedem ſoluere non ualeo, qui ſoli polliciti ſunt bo- num me & clarum efficere. Ipſe uero proprio ingenio artem hanc inuenire etiā nunc mi- nime poſſum, quam ſi Nicias hic uel Laches inuenit uel didicit, haud equidem admira- bor. Etenim pecunijs magis abundant, ut ab alijs diſcere queant: & ſeniores ſunt, ut iam inuenire potuerint. Videntur autem mihi ad erudiendum ſufficere, neq; enim tam intrè- pide de ſtudijs iuueni commodis aut incōmodis ſtatuiffent, niſi putaffent ſatis ſibi nota. Ac cætera equidem hiſ credo, quod uero diſſentiant admiratus ſum. Atqui quemadmo- dum nuper Laches iubebat ne me dimitteres, ſed percontareris, ita nunc ego uiciſſim te rogo iubeoq; Lyſimache, ne Lachetem Niciamq; dimittas, ſed ab hiſ ſciſciteris, dicēs eis Socratem dixiſſe, rem ſe nec intelligere, nec diiudicare poſſe uter ueſtrum uera loquatur: quippe cum nec inuentor harum rerum ipſe fuerit, neq; ab alio docente ipſe didicerit. Tu autem Laches ac Nicias dicite utiq; nobis, quem circa iuuenū educationem doctiſſimum conueneritis, & utrum diſcētes ab aliquo ſciatis hæc, an ipſi potius inuētores ſitis. Quod ſi didiciſtis, quis utriuſq; magiſter? qui ue aliq; artis eiufdem profeſſores? Ut ſi minus uo-

Quales filij,
 talis gubet
 nauo

Pulchra reſ
 gula in co-
 gnoscendis
 reb. de qui-
 bus agitur

bis ad hæc à reipublicæ negocijs superest ocij, eos adæamus, persuadæamusq; uel muneribus, uel gratia, uel utrisq; , ut & nostrorum & uestrorum filiorum curam suscipiant, ne improbi facti maioribus suis dedecori sint. Sin autem ipsi uos hoc inuenistis, adducite in medium siquos forte alios diligentia uestra ex prauis bonos clarosq; homines reddideritis. Enim uero si nunc primum docere incipitis, animaduertendum est non Cærem quendam mercede conductum, sed & uestros & amicorum filios in discrimen uos ducere: & profecto, ut habet prouerbiū, In dolio figulariam experiri. Dicite itaq; , quid ex his adesse & competere uobis asseritis negatis uer? Hæc tu ab his seiscitare Lysimache, neq; eos dimittas prius quam respondeant. *LYS.* Probe loqui Socrates, ô uiri, & mihi uidetur. Si ergo uobis gratum futurum est, ô Nicia atq; Laches, interrogantibus respondere, ipsi uideritis: mihi certe & huic Melesia gratum, si uelitis omnia quæ interrogat Socrates, ratione percurrere. Etenim statim à principio dixi idcirco ad consultandum uos adhibitos esse, quod cogitata uobis hæc iam, ut decēs est, arbitræmur: præsertim cum filios habeatis ut nos ea fermè in ætate iam constitutos, in qua de erudiendo sit cogitandum. Si ergo nihil prohibet, dicite obsecro, unaq; cum Socrate hoc considerate, & reddentes, & accipientes inuicem rationem. Recte namq; & hoc hic dicebat, de maxima quadam rerum omnium nostrarum in præsentia nos deliberare. Videte itaq; utrum sic agendū existimetis. *NIC.* Videris certe mihi Lysimache Socratem ex patre tantum cognoscere, neq; cum eo unquam consuetudinem habuisse, nisi fortè dum esset puer, patrem sequutus aliquando uel in templo, uel alio populari conuentu tibi adhæserit. Virum autem hunc factum nondum, ut apparet, es allocutus. *LYS.* Cur ô Nicia? *NIC.* Ignorare uideris quod quicumque sermone quasi genere propinquat Socrati, illiq; disputans hæret, licet de alio quocumque cœperit disputare, cogitur tandem Socratis uerbis adductus suæ uitæ reddere rationem, quæ sit præsentis, quæ antea actæ ipsius uitæ cōditio. Et postquam in hæc incidit, non prius eum dimittit Socrates, quam cuncta hæc sufficiēter examinauerit. Ego aut̄ hoc familiariter usus sum, ac necessarium esse cognosco huius ex uerbis hæc perpeti, ac quod nunc mihi hoc subeundum sit non ignoro. Delectat me admodum huius, ô Lysimache, consuetudo. Neq; enim obesse puto ut in memoriam reducatur, si quid non recte uel fecerimus uel faciamus. Immo uero necesse est eum qui hæc non refugit, cautiorem in posterum fieri, existimantem secundum illud Solonis tam diu discendum quam diu uiuitur, neq; sperandum à senectute mentem nobis datum iri. Mihi itaq; nec insuetum est, nec iniucundum à Socrate hoc examinari. Atqui iam pridem id sciebam, sermonem nobis non de pueris præsentem Socrate, sed de nobis ipsis futurum. Quam obrem nihil prohibet, quominus cum Socrate utcumq; uult ipse, differam. Verum considera quo pacto Laches erga hæc affectus sit. *LAC.* Simpliciter equidem Nicia erga sermones afficior, immo uerò si uis dupliciter. Porro uerborum studiosus uideri cuiquam possem, & aliquando contra. Nam quoties de uirtute, uel de sapientia quadam aliquem audio disputantem reuera uirum dignumq; sermonibus ipsis, mira quadam afficior uoluptate, contemplans dicentem simul ac dicta quam congrua inter se & consona sint. Atq; hic profecto uir musicus esse mihi uidetur, harmoniam suauissimam modulatus, non lyram, neq; iocularia quædam instrumenta, sed uitam reuera temperans concordia uerborum & operum, concinentem secundum Doricam uidelicet melodiam, non Ionicam, aut Phrygiam, aut Lydiam, sed eā certe quæ sola Græca est harmonia. Talis itaq; uir mirifice suis me uerbis delectat, facitq; ut uerborum auditor esse uidear: tanta attentione dicta illius accipio. Quisquis autem agit contra, meas offendit aures, & quo loqui uidetur ornatius, eo magis facit ut uidear à sermonibus abhorrere. Socratis quidem uerba nondum expertus sum, opera certe quandoq; mihi compertum est, hunc præclaris sermonibus, omniq; libertate loquendi dignum esse. Si ergo & hoc habet, cum eo plane consentio, atque libentissime ab eiusmodi uiro examinabor, neque molestum mihi erit ab eo aliquid discere. Atqui & Soloni (isthuc modo adijci patiat) concedo, nempe à bonis uiris duntaxat multa senescens discere uolo. Hoc igitur sit mihi concessum, ipsum præceptorem bonum esse, ne forte dum inuitus disco, indocilis esse uidear. neq; mihi curæ est, utrum sit præceptor iunior, uel nondum opinione hominum clarus, uel aliud tale quid habeat. Tibi igitur prædico Socrates, ut me quomodocumque uis, & doceas, & redarguas, & discas quod ipse nouerim.

Cōmēdatio
Socratis

Solonis
præceptum

Si

Sic certe erga te affectus sum ex eo die, quo mecum subiisti discrimen, tuæque uirtutis fecisti periculum, specimen tale præbens, quale exhibere debet quisquis iuste periculum est facturus. Dicas ergo quod lubet, nihil ætatem nostram ueritus. SOC. Ergo incusare uos non poterimus, quasi minus ad confidendū inuestigandumque paratos. LYS. Sed nos certe ô Socrates. Vnum enim ego te nostrum reputo. Cogita pro me adolescentum gratia, quod ab ijs quærere nos oporteat, cumque his differendo consulta: nam mihi quidem multa memoria propter senium exciderunt, ex his quæ perquirere statueram. Nec eorum sane quæ audiam, si qui alij sermones interuenerint, meminero satis. Quapropter uos inuicem quæ proposuimus, percurrere: ego uero audiam, & cum audiuerò, unâ cum hoc Melesia quicquid statueritis, peragam. SOC. Ô Nicia atque Laches, Lysimacho Melesiacque parandum. Quæ igitur supra inuestigare contendimus, uidelicet quinam præceptores nobis disciplinæ talis extiterint, uel quos alios ipsi nos meliores fecerim, forte nihil obesset inter nos ipsos examinare. Verum eiusmodi quædam consideratio eodem recidet, immo perinde erit, ut à principio. Nam si de aliquo quocumque tandem compertū nobis sit, quod id præsens alicui melius efficiat cui sit præsens, tum si hoc illi ad mouere possemus, etiam illud ipsum quo de consilium caperetur, quo quis pacto quæfacillime sibi acquireret, intelligeremus. Forte non intelligitis, uerum sic facilius comprehendetis. Si sciremus quod uisus oculis præsens meliores illos facit quibus adest, rursusque possemus oculis ipsum adhibere, patet quod etiam quid ipse uisus sit, cognoscere mus. De quo aliquando consulandum nobis esset, qua ratione quæfacillime & comodissime ipsum quis comparet. Si enim id ipsum nobis ignotum esset quid uisus, quid auditus sit, nunquā idonei consultores medicine circa oculos aures uel effemus, inuestigantes quomodo optime quis uisum auditumque recuperet. LAC. Vera narras ô Socrates. SOC. Nonne hi nos in præsentia ô Laches, elegerunt consultaturos qua ratione uirtus animis filiorum suorum adhibita eos meliores efficiat? LAC. Profecto. SOC. Nonne igitur constare id oportet, uidelicet quid ipsa uirtus sit intelligere? Si enim quid uirtus sit, penitus ignoremus, quo pacto consulere cuiquam poterimus, uiamque optimam & facillimam ad uirtutem ostendere? LAC. Nullo modo ô Socrates. SOC. Fatemur ne Laches, quid uirtus sit, intelligere? LAC. Fatemur certe. SOC. Si intelligimus, certe quid sit etiam exprimere possumus. LAC. Nihil prohibet. SOC. Haud tamen quid uniuersa sit uirtus, statim uir optime, perquiramus. Maius namque id opus. Sed de parte primum aliqua uideamus, utrum satis nobis pateat, atque hunc in modum facilius nobis erit inuestigatio. LAC. Vt cumque placet, agamus. SOC. Quam itaque potissimum uirtutis partem eliciemus? an uidelicet eam ad quam ipsa armorum disciplina spectare uidetur? Videtur autem multis ad fortitudinem, nonne? LAC. Et maxime quidem. SOC. Primum ergo quid fortitudo sit, ô Laches, aperire conemur: deinde inuestigabimus quo pacto ab adolescentibus, quoad exercitatione & doctrina fieri potest, comparetur. Quapropter annitere quid fortitudo sit, nobis exponere. LAC. Haud dictu difficile istud ô Socrates. Certo scito illum esse fortem, qui ordinem seruans in oppugnandis hostibus instat, nec refugit. SOC. Bene loqueris Laches. Sed ego forsitan cum uerbis obscurioribus te rogarem, causam dedi ut aliud responderis, quam quod interrogans ipse senserim. LAC. Qua ratione id ais Socrates? SOC. Explicabo si potero. Fortis utique est, quem dicis, quicumque ordinem non deserens aduersus hostes pugnat. LAC. Hunc ipsum dico. SOC. Atqui & ego. Sed nunquid & ille qui non permanens, sed fugiens pugnat? LAC. Quomodo fugiens? SOC. Quemadmodum Scythæ dicuntur non minus fugiendo quam insequendo pugnare. Vnde & Homerus equos Æneæ laudans ait, celerrime hinc & illinc persequi atque fugere: Æneamque ipsum similiter ab ipsa metuendi scientia quandoque laudauit, dixitque illum esse metuendi fugiendique peritum. LAC. Et recte quidem ô Socrates: nam de curribus loquebatur, tu uero de Scytharum equitibus loqueris. equites sane illorum sic dimicant: armaturæ autem Græcæ periti, quemadmodum ipse dicebam. SOC. Præter Lacedæmonios fortasse ô Laches. Nempe Lacedæmonios aiunt in Plateis, cum in scutiferos incidissent, non sustinuisse primum illorum impetum, neque perstitisse, sed fugisse potius. Postquam uero Persarum solutæ sunt acies, se equitum more conuertisse, atque ea pugna uictores euasisse. LAC. Vera narras. SOC. Merito ergo dicebam, ex eo quod ego non pro re interrogassem, factum esse, ut tu quoque non recte responderis.

Hucusque dialogi occasio

Fortitudinis definitio falsa

Confutatio

Enumera-
tio fit ut sim-
pliciter de
fortitudine
quærat

Definitio ue-
locitatis

Fortitudi-
nis definitio
mala

Interrogare enim uolebam, non solum de ijs qui circa leuem armaturam fortes sunt, sed etiam de equitibus, deq; omnibus simpliciter in quouis belli genere fortibus, neq; in terra duntaxat, sed in maritimis tempestatibus, imò etiam de ijs quicunq; aduersus morbos uel inopiam uel ciuilia negocia fortes sunt. Neq; de his tantum qui aduersus dolores metus ue constantes sunt, sed de illis etiam qui contra uoluptates concupiscentiasq; pugnare fortiter possunt, siue persistentes, siue etiam tergiuersantes. Sunt namq; & in hisce rebus ò Laches, fortes nonnulli. L A C. Et maxime quidem ò Socrates. S O C. Nonne omnes hi fortes sunt? Veruntamē partim circa uoluptates, partim circa dolores, partim circa cupiditates, partim circa timores fortitudinē possident; & qui timidi sunt, circa eadem, ut arbutror, timidi. L A C. Sic est omnino. S O C. Quid sit utrumq; horum interrogabam. Rursus itaq; pro uiribus exprime quid ipsa fortitudo sit, que in his omnibus eadē reperit. Nondū intelligis? L A C. Non satis. S O C. Dico autem perinde ac si interrogassem, quid sit ipsa uelocitas, quæ currendo citharamq; pulsando, & loquendo, & discendo, cæterisq; permultis in rebus nobis adest: quam quidem, ut dictu dignum est, uel in manuum, uel pedum, uel oris uocisq; uel intelligētiæ motibus possidemus. Nonne & tu similiter dicis? L A C. Proxus. S O C. Ergo si quis me percontet, ò Socrates, quid esse dicis istud quod in omnibus uelocitatem nominas? responderem utiq; uim breui in tempore multa peragentem, tam circa uocem q; cursum, ac cætera omnia mihi uideri. L A C. Recte. S O C. Conare igitur & tu Laches fortitudinem similiter definire, quænam ipsa potentia sit in uoluptate, doloreq; & omnibus quibus cōuenire modo dicebamus, eadem fortitudo per singula nominata. L A C. Videñ mihi fortitudo tolerantia quædam animi esse, si quod per omnia fortitudinē conuenit, dicendū. S O. Dicendum profecto, si nobis ipsi ad interrogata respōdeamus. Arbitror aut non quamlibet tolerantia fortitudinē te putare. Quod hinc sane conijcio. Hoc ferme cognosco Laches, te pulchrū quiddam fortitudinē esse putare. L A C. Imò certe pulcherrimum. S O C. Nonne ea tolerantia quam prudentia comitat, & pulchra est & bona? L A C. Omnino. S O C. Ea uero quæ imprudentia, nõhne contra damnosa ac noxia? L A C. Nempe. S O C. Pulchrū ne ipse uocabis quod tale sit, damnosum ac noxiū? L A C. Nefas istud ò Socrates. S O C. Non ergo tolerantia eiuscemodi fortitudinem nuncupabis, quandoquidem haud pulchra est, quum tamen fortitudo ipsa sit pulchra. L A C. Vera loqueris. S O C. Prudens itaq; tolerantia secundum orationē tuam est fortitudo. L A C. Videñ. S O C. Videamus ergo quænam tolerantia, & qua in re prudens, sit fortitudo, nunquid ad omnia tum magna, tum parua; ueluti si quis toleret, dum prudenter argentū erogat, cognoscens ex hoc sumptu se lucraturum, hunc ne fortem dices? L A C. Nequaquam. S O C. An uero si quis medicus, cum filius eius, uel alius quiuus pulmonis angustia grauatus, potū dari cibumq; petit, toleret, neq; flectatur? L A C. Neq; tolerantiam hanc fortitudinē appellabo. S O C. At uero in bello tolerantem uirum promptumq; ad pugnam, qui prudenter singulis circumspectis præuideat & auxilia affutura, & aduersus pauciores debilioresq; sibi pugnandum, tum loco cōmodiore uteretur, uirum ne, inquam, tali cum prouidentia & apparatu tolerantem, fortiozem dices eo qui in contrario quodā exercitu constat ac tolerat? L A C. Imò uero hunc qui in contrario Socrates. S O C. Imprudentior tamen est huius q; illius alterius tolerantia. L A C. Vera loqueris. S O C. Ergo & hominem equestri scientia præditū, & in equestri certamine tolerantē, minus fortē dices eo qui expers huius scientiæ tolerat? L A C. Mihi quidem ita uidetur. S O C. Atqui & illum præterea qui sciens funda iacere, arcumq; intendere, uel aliud quoduis toleret, minus fortem? L A C. Omnino. S O C. Item quicunq; sine arte natandi in puteū descendentes, eo in opere tolerare ac persistere audent, uel in alio quouis opere sine arte, eos tu fortiores dices, ijs qui sunt illarū at tium eruditū? L A C. Quid aliud quis dixerit Socrates? S O C. Nihil, si modo ita quis putet. L A C. Puto equidē. S O C. Attamē imprudentius hi pericula subeunt tolerantq; q; illi qui arte hæc aggrediunt. L A C. Vident. S O C. Nonne supra turpis ac noxia nobis audacia tolerantiaq; imprudēs apparuit. L A C. Maxime. S O C. Constat aut fortitudinē pulchrū aliquid esse. L A C. Constat plane. S O C. Nunc rursus concessimus turpem illam imprudentemq; tolerantia fortitudinē esse. L A C. Sic apparuit. S O. Rectene loqui tibi uidemur? L A C. Mihi uero minime per louē, ò Socrates. S O C. Non ergo secundū Doricam harmoniam, ut uerbis tuis utar, ego ac tu modo cōcinimus. nā opera nostris uerbis nõ consonat. Re

Re quidem ipsa dicet aliquis fortitudinis nos esse participes, uerbis autem minime, ut arbitror, si nos in praesentia audierit disputantes. L A C. Verissima narras. S O C. Videtur tibi pulchrum esse ut sic affecti simus? L A C. Nequaquam. S O C. Vis ne sermoni quem induximus, hoc saltem credamus pareamusque? L A C. Quidnam, & cui potissimum? S O C. Sermoni inquam, tolerare iubenti. Si ergo tibi placet, & nos in hac ipsa quaestione constemus toleremusque, ne ipsa nos fortitudo derideat, quod minus fortiter ipsam inuestigemus, si sapenunero tolerantia ipsa constantiaque fortitudo est. L A C. Ego quidem o Socrates, sum ad perseverandum paratus, quamuis insueti mihi sermones sint: sed quidam me aduersus superiora contendendi instigat ardor, ac nimium aegre fero, si usque adeo ineptus sum ad ea quae sentio proferenda. Nempe mihi uideor quid fortitudo sit, intelligere. nescio tamen quo pacto pauloante me subterfugerit, ut quid ipsa sit uerbis complecti nequiverim. S O C. Nonne bonum uenatorem decet amice explorando discurrere, & sagaciter insequi, neque ignaue desistere? L A C. Decet profecto. S O C. Vis itaque Nicias istum ad uenationem hanc inuitemus, si quo pacto is nobis sit sagacior? L A C. Quid ni uelim? S O C. Age Nicia, amicis tuis sermonum fluctu nutantibus subueni, uacillantibusque siquam uim habes, accurre. Cernis quantum nostra deficient, ac dubia sint. Tu ergo explicans quid esse fortitudinem putas, ambiguitatem solue, tuamque sententiam ratione confirma. N I C. Videmini o Socrates, mihi iam diu non recte fortitudinem definisse. Eius porro sententiae quam recte abs te inductam quandoque audiui, nullam facitis mentionem. S O C. Cuiusnam sententiae Nicias? N I C. Sapenunero ex te audiui, quemlibet ad ea idoneum esse, in quibus sapit: in idoneum, in quibus est indoctus. S O C. Vera per Iouem refers o Nicia. N I C. Nonne igitur si fortis uir bonus est, est & sapiens? S O C. Audis Laches? L A C. Audio equidem, sed quid dicat, non satis intelligo. S O C. At ego mihi intelligere uideor. Opinor enim hunc sapientiam quandam, fortitudinem dicere. L A C. Quam sapientiam Socrates? S O C. Nonne ab hoc istud quaeris? L A C. Certe. S O C. Age Nicia, huic declara, qualis sapientia secundum orationem tuam sit fortitudo, neque enim tibicinaria. N I C. Non. S O C. Neque etiam citharistria. N I C. Haud equidem. S O C. At uero quamnam tandem, & cuius rei scientiam? L A C. Recte admodum interrogas illum o Socrates: ideoque exponat quam sapientiam esse dicat. N I C. Scientiam metuendarum rerum, & non metuendarum tam in bello quam in ceteris omnibus. L A C. Quam absurde hic o Socrates, loquitur. S O C. Quamobrem ita dicis Laches? L A C. Quia diuersa est a fortitudine sapientia. S O C. Non dicit Nicias. L A C. Non hercle, & idcirco delirat. S O C. Quin doceamus illum, omissis conuictis. N I C. At cupit Laches is o Socrates, me tanquam nihil dicentem redargui, postquam ita haud ei pridem hoc ipsum accidit. L A C. Absque dubio Nicias, idque conabor ostendere. nihil enim dicis. Nonne in morbis medici metuenda cognoscunt: an uidetur tibi fortes ista cognoscere? uel tu medicos fortes uocas? N I C. Minime. L A C. Neque agricultores, ut arbitror, licet hi in agris colendis quae sint metuenda, cognoscant. Quinetiam artifices aliquid quae audere decet, & quae metuere suis in artibus sciunt, qui nihil magis fortes sunt. S O C. Quid tibi dicere Laches uidetur o Nicias? N I C. Aliquid certe dicit, non tamen uerum. S O C. Quare? N I C. Quoniam medicos arbitratur ulterius quicquam nosse circa aegrotos, praeter id quod aegrum noxiumque, uel quod sanum & salubre. Ipsi uero hoc duntaxat intelligunt. Vtrum uero extimescendum, malumque alicui sit esse sanum potius quam aegrotare, censet hoc o Laches, medicos intelligere? An non putas praestare nonnullis ex morbo non conualescere quam conualescere? Dic enim, tu ne asseris omnibus praestare ut uiuant, nec multis conducere mortem? L A C. Hoc equidem potius. N I C. Quibus mori praestat eadem metuenda, malaque existimas, quae & illis quibus uiuere? L A C. Nequaquam. N I C. Harum uero rerum iudicium medico tribuis? uel alteri cuidam artifice praeterquam metuenda & non metuenda intelligenti, quem ego fortem uocor? S O C. Aduertis ne Laches, quid iste loquat? L A C. Aduerto equidem, quod uates fortes nuncupat. Nam quis alius norit quibus mori praestet quam uiuere? Atqui o Nicias, utrum fateris uatem esse te, uel neque uatem, neque fortem? N I C. Nunquid uatis officium putas, quatenus cedendum, quatenus audendum sit, dignoscere? L A C. Puto equidem: nam cuius sit praeterea? N I C. Eius plane quem ipse dico, multo magis uir optime. Quippe ad uatem spectat solum futurorum portenta signaque praenoscere, siue mors cuiquam imminet, siue morbus: seu iactura rerum, uel uictoria, uel clades in bello, aut alio quouis certamine. Quid autem ex his cuiquam, aut pati, aut non pati praestet,

Frequens in ore Socratis sententia de omni uirtute & bonitate

cur uates potius quam quiuis alius iudicabit? L A C. Nescio quid iste sibi uelit Socrates. neque enim uatem, neque medicum, neque alium quempiam declarat, quem fortem esse dicat, nisi forte deum quendam esse ipsum dixerit. Mihi quidem uidetur Nicias ingenue fateri nolle, se nihil dicere, sursum uero deorsumque fertur, & ignorantiam suam abscondit. Enim uero & nos paulo ante, ego scilicet ac tu Socrates, tergiuersari similiter poteramus, si dissimulare uoluissimus, adeo ut non uideremur nobis ipsis contraria loqui. Si igitur in iudicio nobis esset perorandum, deceret quodammodo hoc efficere. Nunc autem quid opus est in hoc coetu frustra se uerbis ornare? S O C R. Nihil ut mihi uidetur, Laches. Sed uideamus ne forte Nicias aliquid se dicere putet, neque uerborum gratia haec dicat. Quare ab ipso planius sciscitemur, quid sentiat: ac si quid ueri afferre uidetur, assentiemur: sin minus, docebimus. L A C. Ipse, si uis, interroga Socrates. Ego enim satis percontatus sum. S O C. Nihil prohibet. Communis enim & mihi & tibi erit interrogatio. L A C. Omnino quidem, S O C. Dic mihi o Nicia, imo dic nobis: nam & mihi & Lacheti quaestio haec est communis: fortitudinem esse dicis metuendorum & non metuendorum scientiam? N I C. Equidem. S O C. Hoc autem dignoscere non cuiuslibet uiri opus esse, postquam neque medicus, neque uates hoc sciet, neque fortis est nisi hanc ipsam scientiam sit adeptus? An non ita dicebas? N I C. Ita prorsus. S O C. Quare, ut pro uerbo dicitur, Non sus hoc quiuis norit, neque fortis erit. N I C. Non certe, ut mihi uidetur. S O C. Constat utique Nicia, quod neque Crommyonia suam fortem fuisse credis. Neque iocandi gratia haec dico, uerum arbitror eum qui ita loquitur, nullius bruti admittere fortitudinem, neque concedere brutum aliquod adeo sapiens esse, ut quae per paucos homines propter difficultatem cognoscunt, ea leo, uel leopardus, uel aper aliquis nouerit: sed necesse est illum qui ita ut tu fortitudinem definierit, dicere leonem, ceruum, taurum ac simiam, ad fortitudinem eque omnia natura esse instituta. L A C. Per deos recte loqueris Socrates, idque nobis o Nicia, reuera declara: utrum sapientiores nobis has feras esse dicas, quas omnes fortes esse fatemur: uel contra omnium opinionem, fortes esse negare audeas. N I C. Equidem Laches, neque bruta fortia uoco, neque aliud quicquam ob inscientiam terribilium nihil formidans, intrepidumque & fatuum. An pueros omnes fortes uocare me putas, qui ob inscientiam nihil metuunt? Arbitror equidem intrepidum non idem esse ac forte. Nam fortitudinem & prouidentiam in paucis admodum reperiri existimo: ferocitatem uero & audaciam metu carentem, omni absque prouidentia, in multis & uiris & mulieribus, puerisque & feris. Quae igitur & tu & alij multi fortia nominatis, ego ferocia nuncupo: fortia uero quae prudenter discernunt, quae audacia, & quae metu sint digna. L A C. Vides o Socrates, quam belle hic uir, ut putat ipse, se uerbis ornat. Eos autem fortitudinis munere priuare contendit, quos alij omnes fortes esse consentiunt. S O C. Ego uero nequaquam o Laches, sed bono animo esto. Aio enim te & Lamachum sapientes esse, si fortes estis, & alios insuper multos Atheniensium. L A C. Nihil aduersus haec inferam, etiam si quid ualeam, ne me reuera calumniatorem quendam maledicum esse dicas. S O C. Ne dicas o Laches: haud enim aduertisse uideris hunc a Damone amico nostro eiusmodi sapientiam accepisse. Damon autem Prodicus est admodum studiosus. Prodicus uero praesophistis ceteris mirus in explicanda distinguendaque nominum uerba fertur. L A C. Profecto his studiis se extollere Socrates magis sophistam decet, quam uirum publicis muneribus fungentem. S O C. Decet eum Laches qui res maximas gerit, maximam quoque habere prudentiam: inquirendum uero nunc censeo ad quid potissimum significandum Nicias fortitudinis nomen instituit. L A C. Tu ipse perquire haec Socrates. S O C. Efficiam uir optime: ne tamen putes ex communi te disputatione excludi, etiam tu mentem adhibe, & nobiscum dicenda considera. L A C. Esto ita, si ita agendum uidetur. S O C. Imo certe uidetur. Tu autem Nicia, dic nobis rursus ab initio. Scis enim principio sermonis fortitudinem nos ueluti quandam uirtutis partem considerauisse? N I C. Equidem. S O C R. Nonne & tu quod supra est inductum, ut partem aliquam respondisti, tanquam sint & partes aliae, cunctae tamen uirtutis nomine nuncupentur? N I C. Quid nisi? S O C. An tu easdem quas ego partes nominas? Nam ego quidem praeter fortitudinem, temperantiam iustitiamque, & talia quaedam nomino, num tu quoque? N I C. Ego quoque. S O C. Attende iam, haec enim admittimus. De his autem quae metu digna terribiliaque sunt, & de his quae audacia digna sunt, deinceps consideremus, ne forte tu alia esse putas, alia quoque nos putemus, Quae enim nos dicimus, exponemus. Tu uero si dissentis, doce.

Arbi

Prouerbiū.
uide Plutar.
in Theseo

Arbitramur terribilia esse quæ metum incutiunt: audenda, quæ metum nullum obijciunt. Metum uero inferunt non præterita mala, non præsentia, sed quæ expectantur. Metum siquidem futuri mali expectationem uocamus. An nō & tu idem sentis? LACHES. Et maxime quidem Socrates. SOC. Audis? NICIA. Terribilia metuenda quæ futura mala nos dicere: audenda, futura bona uel certe non mala. Tu ne ita de his, an aliter sentis? NIC. Ita certe. SOC. Horum scientiam fortitudinē uocas? NIC. Prorsus. SOC. Videamus præterea utrum & in hoc tertio nobiscum sentias. NIC. Quid istud? SOC. Dicam equidem. Mihi sane atque huic uidetur, quorumcunque scientia aliqua est, non aliam scientiam esse præteritorum ut facta sunt, aliam presentium ut fiunt, aliam futurorum ut optime fieri possint, sed eiusdem scientiæ opus esse hæc omnia nosse. Quemadmodum circa sanum & salubre per omne tempus non alia scientia, una medicina excepta, prospicit quæ fiunt, quæ facta sunt, quæ fient, quo pacto fiant, & circa illa quæ terra nascuntur, agricultura se similiter habet. Quinetiam in bello uos ipsi testes eritis, rem militarem subtiliter & alia omnia & futura prospicere. neque enim subijci illam uaticinio uultis, sed præesse potius, utpote acutius quæ in bello fiunt, quæ uel futura sunt præuidentur. Atqui & lex ita statuit, nō uatem præfecto exercitus dominari, sed præfectum exercitus uati præesse. Asseremus hæc? LACHES. Asseremus. SOC. An tu nobis consentis? NICIA. Ad eandem scientiā pertinere, eadē ut præterita, ut præsentia, ut futura sunt cognoscere? NIC. Equidem: nam ita mihi uidetur? SOCRAATES. SOC. Nōne uir optime, fortitudo scientia est metuendorum contrariorumque, ut ipse prædicas? NIC. Est utique. SOC. Constitit autem ea quæ metuimus, futura mala: quæ uero audemus, futura bona esse. NIC. Plane. SOC. Eadem uero scientia est earundem rerum præteritarum, presentiumque, & futurarum. NIC. Vera hæc sunt. SOC. Non solum igitur metuendorum contrariorumque fortitudo scientia est, neque enim futura duntaxat bona mala uel intelligit, uerum etiam præsentia præteritaque, & omnia simpliciter ut alia scientiæ prospicit. NIC. Ita uidetur. SOC. Partem itaque tertiam fortitudinis nobis NICIA respondisti, quanquam nos quid uniuersa fortitudo sit interrogauimus. Enim uero ut uidetur in præsentia secundum orationem tuam, non modo metuendorum contrariorumque fortitudo scientia est, sed bonorum omnium atque malorum, omniumque simpliciter quomodolibet sese habentium. Sic ne modo, an aliter iudicas NICIA? NIC. Ita mihi uidetur? SOCRAATES. SOC. Putas? BEATE UIR, huic aliquam deesse uirtutē, qui norit bona omnia prorsus ut affecta sunt, fiuntque & fient, mala uel similiter? Eumque uirum indigere temperantia & iustitia putas sanctitate uel, cui soli competit ut tam diuina quam humana bona & mala prudenter intelligat, deuitet hæc, apprehendat illa, quicquid recte cum omnibus uiuere norit? NIC. Vera loqui uideris? SOCRAATES. SOC. Quod ergo abs te inductum est NICIA, nō pars uirtutis, sed uniuersa uirtus est. NIC. Apparet. SOCRAATES. Veruntamen fortitudinem diximus partem aliquam esse uirtutis. NIC. Diximus plane. SOC. Quod uero nunc dicis, nō apparet. NIC. Non. SOC. Non ergo inuenimus NICIA, quid ipsa sit fortitudo. NIC. Non uidemur. LACHES. Atqui rebar? AMICE NICIA inuenturum te, postquam me Socrati respondentem despiciebas. Ideoque sperabam te ex Damonis sapientia hæc nobis declaraturum. NIC. Belle facis? LACHES, qui fortiter contemnis, quod rudis disputationis huius sis: solum uero id curas, utrum ego quoque talis uidear, neque quicquam interesse censes, modo rerum illarum nihil uterque intelligamus, quas scire quisque debet qui esse aliquis uult. Videris ergo reuera humanum quiddam pati, quod non in te ipsum, sed in alios respicias. Ego autem arbitror à me de his rebus esse tolerabiliter dictum. Siquid uero minus est, posthac cum Damone ipso corrigam, quem tu quum nunquam uideris, existimas deridendum: hæc porro cum alijs, ubi solide affectus fuero, etiam te citra inuidiam docebo. Nam hac maxime indigere disciplina uideris. LACHES. Sapiens quidem es? NICIA, ueruntamen Lysimacho huic & Melesiae consulo, ut studium meum ac tuum circa filiorum eruditionem non exigant, sed Socratem hunc, quemadmodum principio dixi, ne negligant. Ego quoque si mihi adulti essent filij, idem fecissem. NIC. Enim uero & ipse censeo, si modo uelit Socrates curam adolescentium suscipere, alium neminem esse querendum. Nempe Niceratum huic libentissime commendarem si ipse acciperet. Verum quoties de hoc uerba ei facio, alios quosdam ostendit, ipse recusat. Experire ergo Lysimache, num Socrates tibi magis obtemperet. LYS. Par est? NICIA: quandoquidem & ipse multa uicissim in eum conferre paratus sim, quæ alijs non multis sane facerem.

quid

quid ais ô Socrates? Morem' ne geres, curabisq; ut optimi adolescentes euadant? S O C R. Durum certè id esset Lysimache, si quis eiusmodi curam renueret. quapropter si ego in superiori disputatione sapiens apparuissem, hi autem insciji, merito ad hoc opus ipse præcipue uocandus essem. Cum uero in eadem dubitatione hæreamus, quis nostrum potius eligatur? Mihi quidem nullus præcipue eligendus esse uidetur. Cæterum cum ita hæc se habeant, uidete num recte nobis consulam. Oportere ô uiri existimo, (nam nihil horum efferri uolo) in cõmune omnes inuicem quærere, primum quidem nobis ipsis optimum præceptorem, egemus enim: deinde adolescentibus, neq; pecunijs, neq; ullis alijs rebus parcentes. Ita uero uiuere ut nunc uiuimus, & filios ita curare, non consulo. Si quis autem nos irriserit, quod tam grandes natu præceptoris ludum ingredi statuamus, Homeri illud obijciendum. Ait enim uiro egeno uerecundiam nihil conducere. Quamobrem spretis omnibus detractorum uerbis, communem nostri adolescentumq; curam suscipiamus. L Y. S. Placent mihi quæ dicis Socrates, statuoq; quo senior sum, eo studiosius unã cum adolescentibus discere. Sed heus tu. Cras prima luce domum uenito, ac ne negligito, ut de his rebus consilium ineamus. Nam hodiernus iam soluendus est cõctus. S O C R. Efficiam quod iubes Lysimache; & si deus uoluerit, cras ad te ueniam.

H omeri di-
ctum, Viro
egeno uere-
cundiã non
conferre

CLITIPHO PLATONIS, VEL EXHOR-

TATORIUS, TRANSLATVS A MARSILIO FICINO FLO-
rentino, ad Petrum Medicen uirum clarissimum.

DI-MIDIATI DIALOGI PERSONAE.
SOCRATES, CLITIPHO.

Occasio dia-
logi huius,
reliqua desi-
derantur

Prouerbiũ

UPER mihi retulit quidam, Clitiphonẽ Aristonymi filium loquẽtem cum Lysia, Socratis quidem consuetudinem uituperare, Thrasymachi uero laudare magnopere solitum. CLIT. Quisquis ille ô Socrates fuerit, haud recte narrauit, quæ de te cum Lysia sum locutus. Nam in quibusdam laudauit te, in quibusdam minime. Postquam uero succenses mihi, quanquã dissimulas quali nihil cures, libentissime ego ipse tibi illa referam, præsertim cum soli simus, ne adeo te despici putes. Fortè enim nunc non recte audisti, quocirca infensior mihi redditus es q̃ deceat. At si ipse mihi ueniam dederis, animaduertesq; libentissime rem tibi narrabo. S O C R. At turpe nimium esset, si te prodesse mihi uolentem non tolerem. Constat enim ubi intellexero quã malus, quã bonus sim, deteriora declinaturũ esse pro uiribus, meliora profecuturum. CLIT. Audi igitur. Equidem tecum uersatus, sæpenumero Socrates uehementer obstupui, dum te loquentem audirem, mihiq; uisus es præclarissime omnium dicere, quoties obiurgans homines ueluti è machina tragica Deus subito, exclamares: Quò nam ruitis homines? Nescitis quò feramini, neq; opportunum quicq; agitis, qui omni studio pecunijs cumulandis incumbitis: filios autem quibus eas relicturi estis, negligitis, neque ut illis iuste uti sciant, eos iustitiæ præceptoribus cõmendatis, qui doceant iustitiam, si doceri potest, & si exercitatione ac consuetudine comparãda est, diligenter exerceant. Neq; uos etiam ipsos curastis unquam. Sed cum uideatis literas, musicã & gymnasticam uos filiosq; uestros ad sufficientiam consecutos, quam uirtutis disciplinam perfectã existimatis, deinde nihilominus circa pecunias prauos esse, cur nõ præsentem educationem contemnitis? cur non quæritis aliquos qui uos ab hac in musica dissonantia liberent? Etenim propter hoc delictum secordiamq; magis q̃ propter pedis ad lyram dissonã motionem, & frater aduersus fratrem, & ciuitas aduersus alias ciuitates immoderata & discordi seditione suborta feruntur, & cõmisso prælio extrema patiuntur & inferunt. Vos autem dicitis, non propter ruditatẽ inscitiamq; sed sponte iniustos esse eos qui sunt iniusti. Rursusq; asserere non dubitatis, iniustitiã turpem esse rem, Deoq; aduersam. Quam igitur ob causam hoc tantum malum quis eligit? Respondetis, hominem superatum uoluptatibus id subire. Nõne superari præter uoluntatem est, quandoquidem ex uoluntate est superare? Quapropter iniuste agere, præter uoluntatem esse ubiq; ratio dicitur. Diligentiorẽ itaq; curam q̃ solent adhibere, & uiros omnes priuatim & publice ciuitates decet. Quo-
tiens